

> 1919

Έντονη δραστηριότητα των ποντιακών σωματείων μπροστά στη Διάσκεψη Ειρήνης του Παρισιού για τον τερματισμό της τουρκικής κυριαρχίας στον Πόντο.

-Φεβρουάριος. Ποντιακό Συνέδριο στο Βατούμ ζητεί από την Ελλάδα να στείλει στρατεύματα για τα καταλάβει τον Πόντο.

-Απρίλιος. Η εκπροσώπηση των ποντιακών διεκδικήσεων ανατίθεται στον μητροπολίτη Χρυσάνθο. Επίσημος στόχος η συμβιβαστική λύση του Ελ. Βενιζέλου για ομοσπονδιακό αρμενικό κράτος με καθεστώς αυτονομίας για τους Έλληνες.

-Μάιος. Οι εκπρόσωποι των Ποντίων με υπόμνημά τους στη Συνδιάσκεψη Ειρήνης ζητούν τη δημιουργία ανεξάρτητης ποντιακής δημοκρατίας κάτω από την ελληνική προστασία ή με εντολή (mandat) των ΗΠΑ.

-Απρίλιος. Οι Πόντιοι προανατολίζονται στη δημιουργία εθνικού στρατού για την απόκτηση της ανεξαρτησίας τους, με πυρήνα τις ανταρτικές ομάδες που υπάρχουν ήδη από το 1914.

-Ιούλιος. Διαρκές Γενικό Συμβούλιο των Ποντίων Ελλήνων στο Βατούμ. Αργότερα θα μετονομαστεί σε «Εθνοσυνέλευση των

Ελλήνων Ποντίων» – κατά κάποιον τρόπο εξόριστη κυβέρνηση.

-Οκτώβριος. Το κέντρο της δραστηριότητας για τη δημιουργία της Δημοκρατίας του Πόντου στην Κωνσταντινούπολη από τότε που στον θρόνο ανέρχεται ο Δωρόθεος. Το πλαίσιο που διαμορφώνεται είναι η ένωση του Πόντου με την Ελλάδα ή τουλάχιστον μια «Δημοκρατία του Πόντου».

> 1920

-Ιανουάριος. Συμφωνία Χρυσάνθου και Χατσιαϊν (πρόεδρος της Αρμενικής Δημοκρατίας που είχε ιδρυθεί από το

1917) για ίδρυση ποντοαρμενικής ομοσπονδίας.

-Δεκέμβριος. Συνθηκολόγηση των Αρμενίων με τον Κεμάλ μετά την ήττα τους στο Ερζερούμ. Ο ποντιακός πληθυσμός στο έλεος των τουρκικών στρατευμάτων.

> 1921-22

Ανεπιτυχείς προσπάθειες για συνεργασία Ποντίων, Αρμενίων, αλλά και Κούρδων εναντίον των κεραλικών στρατευμάτων. Συνέδρια Ποντίων σε Κωνσταντινούπολη και Αθήνα. Με την κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου σβήνει το όνειρο...

Τα κούφια λόγια των μεγάλων δυνάμεων

Δεν βρίσκεται μακριά μόνο από την Ελλάδα, αλλά και από τα σχέδια των μεγάλων δυνάμεων η ίδρυση ενός ποντιακού κράτους. Οι ευγενείς διακηρύξεις για αυτοδιάθεση στην πράξη είναι κούφια λόγια. Όπως αυτά που έλεγε ο Αμερικανός πρόεδρος Ουίλσον στον μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρυσάνθο τον Μάιο του 1919: «Είναι θαυμασμός πειστικά όσα μου λέγετε. Ο Πόντος πρέπει να γίνει ανεξάρτητος...». Ολα ξεχάστηκαν και ήρθε τέλος η «αφρόπλακα» για το όνειρο ενός ανεξάρτητου Πόντου, με τη Μικρασιατική καταστροφή...

Ο Χρυσάνθος (κατοπινός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, 1938-1949) την περίοδο 1918-1922 ήταν ο δυναμικός εκφραστής του κινήματος για την ίδρυση ποντιακού κράτους. Στο περιθώριο του Συνεδρίου Ειρήνης στο Παρίσι (άρχισε τον Δεκέμβριο του 1918 και τελείωσε έπειτα από δύο χρόνια) ανέπτυξε, μαζί με άλλους Ποντίους της Διασποράς, μια εκπληκτική δραστηριότητα προκειμένου να προωθηθούν τα δίκαια των Ποντίων.

Μέχρι τον Σεπτέμβριο καλλιέργησε ακόμη και προσωπικές σχέσεις με τους ηγέτες των νικητριών του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και τους αντιπροσώ-

Ο ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ήταν ο προσωρινός κυβερνήτης του Πόντου στο διάστημα της ρωσικής κατοχής (1916 - 1918). Αναγνωρισμένος και από τους μουσουλμάνους της περιοχής...

πους τους. Η κρισιμότερη, όμως, επαφή και συνομιλία που είχε εκεί ήταν με τον Αμερικανό πρόεδρο Ουίλσον στις 16 Μαΐου 1919.

Οι προτάσεις

Σε αυτόν ο Χρυσάνθος όχι μόνο έκανε γνωστές με πειστικό τρόπο τις ποντιακές απόψεις, αλλά διατύπωσε και την τολμηρή πρόταση για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου ποντιακού κράτους με αμερικανική εντολή (mandate). Όταν είδε απρόθυμο τον Αμερικανό πρόεδρο πρόβαλε άλλες εναλλακτικές λύσεις.

Η συνομιλία εκείνη αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ντοκουμέντα της Ιστορίας για την αυτονομία του Πόντου. Όχι μόνο ε-

πειδή ο Αμερικανός πρόεδρος αποδέχτηκε το δίκαιο του αλύτρωτου ποντιακού Ελληνισμού, αλλά κι επειδή τα επιχειρήματα που επικαλέστηκε ο Χρυσάνθος αποτυπώνουν την κατάσταση που επικρατούσε τότε, πριν εξαπολυθεί το δεύτερο κύμα εθλοθρεμού των Ποντίων από τους Τούρκους.

Η συνομιλία εκείνη δεν είχε πρακτικά αποτελέσματα. Αργότερα μάλιστα (Ιούλιος 1920) η Γερουσία των ΗΠΑ θα απορρίψει την αμερικανική εντολή για την Αρμενία, ενώ ουδέποτε θα γίνει λόγος για τον ανεξάρτητο Πόντο.

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ:

Η συνομιλία του Χρυσάνθου με τον Ουίλσον ΣΕΛ. 36

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Κυκλοφόρησε στη Μασσαλία, κατά το Α' Παγκόσμιο Ποντιακό Συνέδριο, τον Φεβρουάριο του 1918. Στα εδάφη του περιλαμβάνονται τα μισά περίπου παράλια στον Εύξεινο Πόντο. Δύο χρόνια αργότερα συνήλθε στο Βατούμ το Εθνικό Συμβούλιο του Πόντου. Στη φωτογραφία διακρίνονται, μεταξύ άλλων, οι πρωτεργάτες της κίνησης για την αυτονομία του Πόντου, ο μεγαλέμπορος Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης, ο Βασίλειος Ιωαννίδης και ο Θεοφύλακτος Θεοφύλακτου, ο Ιωάννης Πασαλίδης κ.ά.

Οι υποσχέσεις και οι ευγενείς διακηρύξεις για αυτοδιάθεση δεν έγιναν ποτέ πράξη

